

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tas-26 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 1796/2001/1

Joseph Bugeja

vs

Louise Bugeja

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-konjugi Bugeja zzewgu fid-29 ta' Ottubru 1994 kif jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg anness u mmarkat bhala Dokument "A";

Illi minn dan iz-zwieg twieldu zewgt itfal Whitney ta' tliet snin u Demaris ta' sena u sitt xhur.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenziali tagħha.

Illi għalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett *ai termini tal-artikolu 19 (1) (d) u l-artikolu 19 (1) (f) tal-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.*

Illi l-istess attur talab lil din l-Onorabbi Qorti sabiex għar-ragunijiet fuq imsemmija:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attur u l-konvenuta tad-29 ta' Ottubru 1994 huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini tal- artikolu 19 (1) (d) u l-artikolu 19 (1) (f) tal-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.*

Bl-ispejjez u bil-konvenut minn issa ngunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 sa 5 tal-process;

Rat ir-rikors tal-attrici datat 13 ta' Mejju 2002 u d-Digriet ta' din il-Qorti datat 14 ta' Mejju 2002.

Rat li l-konvenuta giet notifikata fis-26 ta' Gunju 2002 izda ma pprezentat l-ebda nota tal-eccezzjonijiet u lanqas dehret fil-kawza u għalhekk baqghet kontumaci.

Rat n-nota tal-affidavits tal-attur pprezentata fl-4 ta' Dicembru 2002 a fol. 20 tal-process fejn gew esebiti l-affidavits ta' Michael u Carmen Bugeja, genituri tal-attur u wkoll ta' Rita Casha.

Rat il-verbali tas-seduti tat-22 ta' Marzu 2002, tas-6 ta' Gunju 2002, u 27 ta' Novembru 2002 fejn ingħata digriet tal-affidavits attrici u l-kawza thalliet għas-sentenza għas-26 ta' Gunju 2003.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' **I-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:-

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar-gia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **“Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe”** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza għall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., “Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated.”** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:-

"Kwantu għad-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("Isabelle Zarb vs Stephen Attard" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' nkompatibbila' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wieħed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**“Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana”** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *“discretio judicij”* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jiispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacità intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che è per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrità di mente e di libertà, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif għajnej nħad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *“non si riferiscono ad una piena e terminale maturità, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò che può comportare la vita coniugale, né un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, né infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturità piena”* (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski”** – Pompedda – Zagħġlia, **“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000)

ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, “*fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju*” (ara, “**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta' Novembru 1995”).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjad jew ma tkunx irriflettiet bizzejjad fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju*” (“**Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt**”, P.A., 15 ta' April 1996”).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin vs Bernard Simler**”, P.A., 3 ta' Gunju 1998; “**Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima vs Mary Andrews**”, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi propriu ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdependent:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F., “Il Diritto Canonico Matrimoniale.**” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta’ diskrezzjoni biex wieħed ikun jista’ jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konseguenti nullita` taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’ esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’ atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’ atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e

non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnhekk il-Qorti, kif qalet fil-kawza "**Trudel Camilleri Balzan vs Wayne Camilleri**" (P.A. (RCP) 12 ta' Dicembru 2003, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja` gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

"... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F.**, "Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento." (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut għall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, kif ingħad fis-sentenza "**Carmelo Farrugia vs Josephine Haber**" (P.A. (RCP) 26 ta' Novembru 2002) "il-ligi tagħna, bħad-dritt

kanoniku **{Can. 1095 (3)}** tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbiltà` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbiltà` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "di intendere e/o di volere".

"L'incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale", jghid il-**Bersini**, "rende la persona inabile al matrimonio, anche nell'ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

Illi dawn huma anke skond is-sentenza "**Angel Spiteri vs Joseph Spiteri**" (P.A. 4 ta' Novembru 1994) "the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A.

(VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita bejniethom “*the community of life and love*”.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet “**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**” (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

“Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-aktar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoء li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie mogħti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu.”

Illi kif ingħad fis-sentenza “**Al Chahid vs Mary Spiteri**” (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, d-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta'unjoni permanenti, esklussiva w-irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi “**Maria Rita Calleja Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**” (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); “**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); “**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); “**Josette Lungaro mart Jesmond**

Lauro vs Jesmond Lauro" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

"art.19 (1) (f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee' Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatamenteq qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); "**Carmen El Shimi għa` Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**" (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); "**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**" (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); "**Ousama William Hfez Sadallah vs**

Doris Dalli” (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u “Albert Grech vs Josette Grech” (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

(II) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta ampjament car u skjet li l-unika raguni li wasslet lill-konvenuta sabiex tizzewweg lill-attur kien il-fatt li l-istess konvenuta riedet tehles missikkatura tal-genituri tagħha u dan kemm ghaliex kien johdulha l-paga kollha u kif ukoll ghaliex kienet ilmentat mal-attur u allegat mieghu li l-genituri tagħha kien jerfghu jdejhom fuqha, u fil-fatt mill-istess provi prodotti jirrizulta li l-istess konvenuta kienet għamlet inisistenza sa mill-bidu nett tar-relazzjoni tagħhom flimkien sabiex jizzewgu.

Illi dan kollu huwa korroborat mix-xhieda li giet moghtija ukoll mill-genituri tal-attur, **Michael u Carmen Bugeja**, li jidher li ippruvaw kemm setghu sabiex jghidu lill-attur li kien malajr wisq li l-koppja jiddeciedu li jizzewgu; izda jidher li l-attur ceda ghall-pressjoni li kienet qed issirlu mill-konvenuta tant li ddecidew li jizzewgu wara bis hames xħur li kien bdew johorgu flimkien.

Illi minn dan kollu jidher li l-konvenuta kellha biss skop wieħed fir-relazzjoni tagħha mal-attur u cjoe’ li tħrab, mingħalija mill-problemi li hija allegat li kienet qed tara fid-dar tal-familjari tagħha, u z-zwieg mal-attur ma kienx għaliha xejn izqed minn refugju sabiex hija ikollha fejn tqoqħod separarament mill-genituri tagħha u hutha, li b'hekk ma jkollhomx ebda ‘jedd’ fuqha.

Illi dan wkoll jinsab korroborat mill-provi prodotti fejn ix-xhieda kollha prodotti kkonfermaw l-imgieba xejn responabbli tal-istess konvenuta, kemm meta l-istess kienet tabita magħhom, kif ukoll meta l-istess partijiet kellhom it-tfal u bdew jħixu separatament mill-genituri tal-attur, tant li fost l-allegazzjonijiet vantati fil-konfront tal-konvenuta kien hemm li hija ma kinetx tiehu hsieb lill-ewwel wild tagħha tant li kienet thallha għand il-genituri tal-attur, li kienet thalli t-tfal wahedhom, li kienet waqfet tahdem u kienet tonfoq il-flus principiarjament fuq l-

bzonnijiet u anke kapricci tagħha, li kellha relazzjonijiet ma' ragel anzjan li kien gar tagħhom, u wkoll ma' terzi persuni ohra.

Illi dan kollu ma huwa bl-ebda mod kontradett u dan anke ghaliex l-istess konvenuta baqghet kontumaci, u ghalkemm tali episodji appena msemmija grāw wara z-zwieg. Illi ma hemm l-ebda dubju li tali atti jimmanifestaw u jikxfu l-iskop tal-konvenuta li tinghaqad mal-attur fiz-zwieg kien wiehed biss ta' konvenjenza ghaliha, li hija tahrab mid-dar u l-inkwiet li hija allegat li kienet qed tiffacija mal-genturi tagħha u hutha, tant li wara li hija akkwistat dak li riedet mill-attur biz-zwieg, hija qajla ppruvat sabiex tagixxi ta' mara mizzewga. Fil-fatt rat biss li tosserva dak li kien importanti ghaliha biss, ghalkemm mhux dejjem b'success. In realta' bhal ma jigri f'kazi bhal dan il-konvenuta ma solviet xejn lanqas mil-lat materjali, ghaliex ladarba l-presupposti u l-kunsens liberu taz-zwieg ma kienx hemm, il-hajja ghaliha ma setghet tkun qatt accettata minnha, u fil-fatt fil-komportament tagħha kollu wara l-istess celebrazzjoni taz-zwieg uriet li ma kinetx lesta li taccetta l-obbligi u d-dmirijiet essenziali tal-istess kontrattazzjoni ta' zwieg.

Illi b'hekk jidher li affetwata kif kienet negattivament bl-avvinimenti fid-dar tal-familjari tagħha hija kienet inkapaci volontarjament li tifforma l-kunsens necessarju sabiex tersaq ghaz-zwieq, izda z-zwieg kien ghaliha mezz li tahrab fil-liberta' illuzorja li hija nkoncepiet erronjament, *stante* li verament lanqas kellha, fl-istat emozzjonali li kienet, liberta' sabiex tiddeciedi.

Illi min-naha l-ohra l-attur jidher li kien mahkum b'dan l-istat tal-konvenuta, u l-insistenzi tagħha sabiex tizzewweg minn kmieni fir-relazzjoni tagħhom, u bis-sens ta' dover li huwa hass li jghin lill-konvenuta f'dan ic-cirkostanzi rrrenduh ukoll inkapaci li b'sens liberu ta' responsabbilta' jkollu d-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarju sabiex jifhem l-elementi essenziali tal-hajja mizzewga. Anzi jidher li tant kien influwenzat b'dak li kienet qed tghidlu l-konvenuta dwar l-allegat sofferenzi tagħha, li huwa ceda ghall-pressjoni u s-sitwazzjoni difficli li l-konvenuta kienet pogġietu fiha u għalhekk ma hemm l-ebda dubju wkoll li l-animu volitiva ta' l-istess attur ma kienx f'pozżżjoni li

jaghmel evalwazzjoni sewwa tal-fatti, anzi l-istat ta' l-animu tieghu kien tali li huwa kien in verita' vjetat u mpossibilitat li jagħmel tali xelta libera u kkonsidrata dwar l-istat futur tieghu specjalment fil-konfront tal-attrici u għalhekk anke l-kunsens tal-attur kien effett b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewwga abbażi tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

Illi għalhekk jidher li hawn tapplika dak li nghad fis-sentenza tat-Tribunal Regionali ta' Halifax, fil-Kanada **coram Morissey** tat-23 ta' Gunju 1977 ("Documentation II on Marriage Nullity Cases" – **Hudson J.E.** pg.188) fejn ingħad illi:-

"When judging the validity or invalidity of a marriage, it is necessary to see whether, at the time of marriage, the parties were able to elicit a valid critical judgement of the rights and duties to be given and received".

Illi fl-opinjoni ta' din il-Qorti minhabba l-apprezzament tal-provi fuq indikat jidher li l-partijiet odjerni kellhom fil-mument tar-rabta' tagħhom u fil-mument krucjali tal-kunsens tagħhom ghall dan iz-zwieg tali nkapacita' kritika.

Illi appartu minn dan jidher ukoll li l-konvenuta eskludiet pozittivament elementi essenziali taz-zwieg meta giet biex tagħti l-kunsens tagħha peress li hija għamlitha cara bl-azzjonijiet tagħha kemm qabel u kemm wara z-zwieg li hija għamlet dan il-pass ta' mportanza kbira mal-attur biss bl-iskop li tehles litteralment mill-hajja tagħha mal-familjari tagħha. Tant hu hekk, li darba ottenut minnha dak li riedet mill-attur, hija qatt ma ppruvat taddatta ruhha ghall-hajja mizzewga, tant li appartu l-komportament tagħha mal-istess attur, genituri tal-attur, u wliedha stess, hija kellha tul ir-relazzjoni tagħha mal-istess attur, diversi relazzjonijiet extra-maritali, li jwasslu li din il-Qorti tikkonkludi li fil-kaz tal-konvenuta l-kunsens tagħha kien vizzjat skond id-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.**

Illi din il-Qorti għalhekk thoss li abbażi ta' dak premess it-talba attrici għandha tigi milquġha, u dan abbażi tal-

artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255, ghar-ragunijiet imputabqli liz-zewg partijiet.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi fil-kontumacja tal-konvenuta, **tilqa' talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg ikkuntrattat bejn I-attur u I-konvenuta tad-29 ta' Ottubru 1994 huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini* tal- **artikolu 19 (1) (d) u I-artikolu 19 (1) (f) tal-Att XXXVII tal-1975** li Jirregola z-Zwigijiet.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----